

Zpráva o případech bez nápravy

podle § 24 odst. 1 písm. b) zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv a o ochránci práv dětí vyrozumívám Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky o případech, v nichž se mi nepodařilo dosáhnout dostatečných opatření k nápravě, přestože jsem vyrozuměl nadřízený úřad nebo vládu nebo jsem svá zjištění ze šetření zveřejnil podle § 20 zákona o veřejném ochránci práv a o ochránci práv dětí.

A. VZP odmítá zdravotně pojistit občany EU v soudem nařízeném léčení (sp. zn. 12224/2022/VOP/JČ)¹

Stěžovatel, občan Litvy, na území ČR absolvoval ústavní ochranné léčení v psychiatrické nemocnici v období od 21. 4. 2021 do 6. 6. 2022. Během této doby nebyl zdravotně pojištěn ani u nás, ani v zahraničí. Požádal proto Všeobecnou zdravotní pojišťovnu ČR (VZP), aby ho zařadila mezi své pojištěnce, což ale VZP odmítla s tím, že muž řádně nedoložil faktické bydliště na území ČR. Důsledkem tohoto postupu je, že se na něj aplikuje § 89 odst. 1 a 3 zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách. Podle tohoto ustanovení náklady za nepojištěné osoby hradí stát, který je však následně oprávněn je po pacientovi vymáhat zpět. Muži tak vznikl za léčbu obrovský dluh. Pokud by se ve stejné situaci ocitl český občan, stát by za něj pojistné platil automaticky a ochranné léčení by k zadlužení nevedlo.

Dospěli jsme k závěru, že VZP pochybila tím, že stěžovatele nezařadila mezi pojištěnce náležející do českého systému veřejného zdravotního pojištění po dobu výkonu ochranného léčení ve formě ústavní na území ČR.

Základním unijním pravidlem obsaženým v čl. 11 odst. 1 evropského koordinačního nařízení je, že migrující občan EU nesmí pozbyť sociální ochrany a musí v každém okamžiku podléhat právním předpisům právě jednoho členského státu.

Postup pro určení příslušného státu stanovují tzv. kolizní normy v čl. 11 odst. 2 a 3 koordinačního nařízení, které představují jasnou kaskádu pravidel. Při tomto určování má vždy přednost stát, ve kterém daný člověk pracuje (tzv. lex loci laboris). Pokud osoba pobírá dávky nahrazující příjem z výdělečné činnosti (jako jsou důchody, nemocenské či podpora v nezaměstnanosti), spadá pod stát, který jí tyto dávky vyplácí. Osoby odvedené do vojenské nebo civilní služby pak podléhají předpisům státu, pro který tuto službu vykonávají. Až jako poslední, podpůrné kritérium nastupuje stát bydliště (tzv. lex domicilii). Toto pravidlo platí pro všechny ostatní osoby, u kterých nelze určit příslušnost na základě předchozích kritérií.

1 Zpráva o šetření, závěrečné stanovisko a vyrozumění nadřízenému úřadu jsou dostupné v Evidenci stanovisek ochránce, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/14494>

Protože stěžovatel v dané době nepracoval (byl v ochranném léčení) a v Litvě pojištěn nebyl, stalo se určujícím kritériem jeho bydliště (tzv. lex domicilii).

Ochranné léčení nařizuje stát jako prevenci protispolečenského chování, aby nemocný člověk nebyl pro společnost nebezpečný. Pokud stát (zde prostřednictvím pojišťovny) odmítá umožnit občanům jiných států EU vstup do systému zdravotního pojištění, zatímco s českými občany zachází příznivěji, dopouští se nepřímé diskriminace na základě státní příslušnosti. Tímto postupem pojišťovna porušuje nejen čl. 4 koordinačního nařízení, ale přímo zakládající dokumenty EU, konkrétně čl. 18 a čl. 45 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie, které garantují rovné zacházení.

Opakovaně jsme žádali VZP ČR, aby stěžovatele zařadila po dobu výkonu ochranného léčení do českého systému veřejného zdravotního pojištění, aby mu nevznikal dluh za čerpanou zdravotní péči. Rovněž jsme jednali s Ministerstvem zdravotnictví a Evropskou komisí.

Protože VZP se naším návrhem neřídila, obrátili jsme se na Ministerstvo zdravotnictví a žádali ho o nápravu. Ani ministerstvo však nápravu nezjednalo.

Brno xx. měsíce 2026

JUDr. Eva Kostolanská
veřejná ochránkyně práv
(podepsáno elektronicky)